

de bomen van Kampen

De boekeninkoper van Waanders heeft een goede hand van titels kiezen vind ik. Natuurlijk helpt het mee dat hij zojuist mijn in eigen beheer uitgebrachte poëziebundel geaccepteerd heeft om daar op de planken te leggen. Maar zeker ook, hij wijst mij dikwijls op mooie boeken. Hij weet dat ik mijn hand niet omdraai voor dikke pillen en laat me deze keer *Tot in de hemel* van Richard Powers zien.

Hmm, over de wereld van bomen... Ik word niet meteen blij. De boekenman houdt iets langer aan en vertelt over negen mensen die de wereld van bomen leren zien. Hij dringt niet op maar is wel overtuigd. Eerder bewees hij mij op nieuwe sporen te kunnen zetten. Ik koop het boek.

‘De meest opwindende roman over bomen die je ooit zult lezen.’ schrijft *The Washington Post*.

Nog geen dertig bladzijden op weg en ik merk dat ik bomen zoek. Welke bomen staan om mijn huis? Hoe staan ze erbij? Wat is dit voor boom? Wat lijkt het verhaal van deze boom? Heb ik decennialang niets geweten van deze reuzen om mij heen? Ik schaam me voor mijn onachtzaamheid. Deze niets vragende monumenten van statuur met vast en zeker een heimelijk verhaal. Ouder kunnen worden dan een mens. Boom die ons overleeft. Stille getuige van wat er op die plek gebeurt. Beschermt een boom ons? Proberen bomen iets te zeggen wat niemand hoort? Prinses Irene en bomen. Kapprotesten. Niet eerder raakte mij het wezen van een boom.

Herman Harder belt me. Of ik als stadsdichter een bijdrage wil leveren aan de *Kamper Almanak*. Het moet nieuw zijn, niet eerder gepubliceerd en over Kampen gaan.

Tja, elke maand een stadsgedicht over Kampen is al niet niks. En nu weer een paar uit m'n mouw schudden. Met dichten wil ik het vooral leuk houden voor mezelf. Het onderwerp moet mij bezighouden. Ik ga bij mezelf te rade wat ik echt graag wil doen.

En dan komt mijn net ontloken bomenfascinatie naar boven. Misschien kan ik hier iets mee voor de Almanak. Ik besluit me

maar eens te verdiepen in de bomen van Kampen. En kijken of ik warm word.

Warner Poortman moet ik hebben, zegt de telefoniste van de Gemeente Kampen. Ruimtelijke realisatie.

We moeten een paar minuten wennen aan elkaar aan die hoge tafels in de hal van het gemeentehuis. De stadsdichter die wat over bomen wil horen en de man die denkt in bomenbeleid, het implementeren van bouwplannen en ruimtelijke ordening.

Als het park ter sprake komt raakt Warner op dreef. Over het stadsplantsoen, een rijksmonument ontworpen in de Engelse landschapsstijl vertelt hij, een enorme diversiteit aan bomen, oude bomen, bijzondere bomen en een mooi grondplan. Over Napoleon, het slechten van de stadsmuren en de nog steeds zichtbare welving in het gebied.

Over de dreigende overmacht van voorjaarsbloeiers, waardoor de beleving van het oorspronkelijke park in het gedrang zou komen. Immers, de karakteristiek van het park moet bewaard en herkenbaar blijven.

Kampen heeft haar monumentale bomen niet geïnventariseerd.

Elke boom heeft een eigen belang en is daarom al belangrijk.

De wijken van Kampen hebben een eigen ontstaansgeschiedenis en daarmee ook een hoogst individuele beplanting. Daarvoor wordt gekeken naar het karakter van de wijk en de geschiedenis van die plek.

In Kampen-Zuid zijn de rode berberis en berk veel te zien. Denk dan ook aan gebakken klinkers en jaren dertig huizen.

Een boom zal niet zomaar ergens staan. Er zit altijd een bedoeling achter. Elke boom is met een reden geplant. Ook in Kampen. Een boom betekent toekomst. Een boom overstijgt al wat wij doen. Boompje groot, plantertje dood.

Een boom is een bron van je bestaan. Het verleden heb je nodig om naar de toekomst te kunnen kijken. Als je geen waarde geeft aan bomen, geef je geen waarde aan geschiedenis (naar Gerrit Komrij). Genius loci: de geest, eigenheid van een plek of gebied.

Als ik naar huis fiets kijk ik met andere ogen naar het park, naar de bomen. Het onderwerp maakt me warm. Rationeel weet ik dat een boom bestaansrecht heeft, van belang is voor een schone lucht, CO₂, geluidsabsorptie, vogels etc. Intuïtief voel ik dat het groter is, dat er meer betekenis en belang toe te kennen is aan bomen. En juist daar wil ik wat mee doen. Ik ga op zoek naar een boom in Kampen die iets bijzonders uitstraalt. Welke boom is dat. En wat betekent die boom voor mij. En waar vind ik in Kampen een beeldbepalende boom.

Het is hartje winter. De bomen zijn kaal en ik moet ze maar beoordelen op hun staketsels, op hun frame en me voorstellen hoe het voorjaar ze verandert in een heel andere gedaante. Ach, ik maak er een langer project van. Quatro stagioni. Elk seizoen eigen bomen. Allons y va. Op bomenjacht in Kampen...

In de groenvisie van de Gemeente Kampen lees ik dat 'de juiste boom op de juiste plaats' moet staan. Maar ook dat beeldbepalende bomen gekoesterd moeten worden. Per inwoner van Kampen – per mij – staat er 0,54 boom in deze stad.

Dus 2 x een boom ben ik. Hmm, klinkt als veel.

Voor mijn huis staat een boom. Toch zeker vijftientig meter hoog. Deze boom heb ik in het zicht. We slapen met de gordijnen open en vanuit mijn plek in bed zie ik altijd een deel van deze boom. De bovenste linker takken. In de winters alleen kale takken, maar in warmere seizoenen zwaar behangen met blad. Ik hoor een volle diepe ruis als er veel wind is. De bladeren fladderen van zilvergrijs naar groen. Wijd gespreide takken.

Mijn plant-herken-app zei me dat het een ruwe berk is. Maar vanochtend sprak ik met Bert van Dijk van de Plasweg. Als gemeentewerker groen voor Dronten weet hij veel van bomen. Niks ruwe berk, het is een populier. Hij vertelde van cambium – de derde laag vanaf de buitenkant van de stam – waar zich delende cellen nieuw hout vormen aan de stam. Snelle groeiers zijn het en de grijze bast krijgt meer diepe groeven in de stam als hij ouder wordt. Kijk meteen naar de straat eromheen

vertelde hij. Populieren verbreiden zich door middel van uitlopers. Dus onder de grond wordt gewerkt aan nog meer populieren. Ze duwen met hun wortels veel straatstenen omhoog. En ja hoor, de parkeerplaats van IJVV waar de bomen staan laat precies zien waar de wortels van de populier lopen. Ik bekijk de populier. Zo'n hoge, stoere boom vlak voor mijn huis. Nog nooit aandacht van mij gehad, maar al zoveel jaren rusten mijn ogen op de takken als ik naar buiten staar.

De populier aan de Bergweg

**Ik heb de grote populier ontdekt.
Zijn takken zie ik door het bovenraam
gedachteloos wist ik van zijn bestaan
maar eerst nu zie ik het totaalobject.**

**Discrete omstander die hoger strekt
zich soepel voegt naar wind, bekwaam
– het trillend blad dikwijls zo aangenaam –
en mij met onbevangen ruisen wekt.**

**Over het hoofd geziene kameraad
keek altijd door de noorderramen mee
zag onze angst, stampei en liefdespraat.**

**Getuigend manifest van rust en vree
het narratief van tijd in deze straat
dit rijk besef neem ik voor altijd mee.**

Ik fiets door de stad. Camera in de aanslag en op zoek naar bomen die me in het oog springen om wat voor reden dan ook.

Als ik door het park fiets dringt zich een gebeurtenis van 38 jaar geleden aan mij op. Academietijd. Er was een feest, maar er was ook strijd met het vriendje. En er daagde een nieuwe amant. Ja, studententijd.

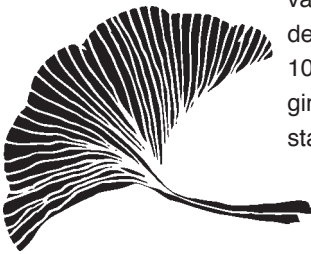
Was het de ginkgo biloba waar ik onder terecht kwam toen ik de

ruzie, de harde dansmuziek wilde ontvluchten? Ik durf het niet zeker te zeggen, maar vanuit de academie (nu het Quintusgebouw) liep ik langs toen nog bakkerij Klappe, onder de Cellebroederspoort door naar het park, rechtstreeks naar het eerste bankje. Ik had een glas wijn meegenomen. Het was storm in mijn hoofd, maar ik weet nog dat ik de toren zag. Laten we aannemen dat het hier met zicht op de ginkgo was. Ik hoop het maar.

Geen boom met meer medicinale werkstoffen dan de ginkgo, de Japanse notenboom. En ik wist van niks...

Het blad vind ik bijzonder. Wat een mooie vorm. Het doet me denken aan dessins op Chinese kimono's. En stond op de cover van *De reis van Ching Lau*, een boek wat ik als klein meisje las, ook niet een ginkgo biloba? Google laat geen boek zien op deze titel. Maar het kan wel natuurlijk. Immers de van oorsprong uit China komende ginkgo biloba is een van de oudste levende boomsoorten op aarde. Deze boom kan 1000 jaar oud worden. Er bestaat een website waar alle oude ginkgo's verspreid over de wereld op staan. En ja, Kampen staat er ook op met deze ginkgo.

gi ga oude ginkgo
de gekke waaierboom
bi bi la bilabo
gi gi gi ga ginkgo

Van Gerdien de Ruiter van de Vloedijk hoor ik dat in 2010 alle oude bomen in het stadspark zijn voorzien van een naamplaatje met de Latijnse en Nederlandse naam. Via Warner kom ik aan de lijst met alle bomennamen en de plek waar ze staan. Jammer dat er al veel bordjes gesloopt zijn, maar toch kom ik nog redelijk wat naambordjes tegen en dat vergemakkelijkt mijn zoektocht naar bomen. Er staan inderdaad prachtige bomen. Ik kan geen keuze maken voor een nummer drie.

Thuis zie ik hoe hoog mijn nog maar een jaar geleden geplante eucalyptus-boompjes zijn. Misschien iets te dicht bij het looppad geplant. Om er langs te lopen moet ik al wat takken opzij houden. Wat een groei­kracht. Aan de onderkant van de stam pluk ik vaak wat verdwaalde takjes voor in een vaasje. Nu ik goed kijk zie ik dat de boom het daar zeer naar zijn zin heeft, maar ook dat hij zover naar de tuindeur buigt dat ie al wel deze zomer tussen de deur klem kan komen. Hier moet ingegrepen worden met een steunpaaltje die de eucalyptus weer wat naar achteren trekt.

In sommige eucalyptusbomen zit goud. Echt waar. De wortels van de eucalyptus trekken goud uit de grond, maar omdat het giftig is voor de boom, werkt hij het via de bladeren naar buiten. Er schijnt goud op eucalyptusbladeren gevonden te zijn en dat is dan een duidelijk teken dat er op de plek van de boom goud in de grond zit. Op een zonnige dag ga ik er eens goed voor zitten en mijn eucalyptusblaadjes bestuderen.

Eucalyptus

Harder groeiend dan wat dan ook rijst de eucalyptus uit mijn tuin royale meter hoger in een jaar overziet al vanuit de fragiele kruin.

Kijk hoe gelukkig deze groeiing is, die hoogte, dat gezond groengrijze blad welwillend buigen bij een westenwind verkleurend als een vluchtig dompelbad.

En op het naastgelegen bankje aan de muur en in het volle licht, zit ik om half een, met een boterham tevreden – en zo kwam dit gedicht.

Nog meer dan voorheen zie ik de schoonheid van bomen in de kunst. Al hoort het werk van Giuseppe Penone al jaren tot mijn lievelingen. Arte povera. Hij heeft een bomenfascinatie en maakt in zijn werk het groeiproces van bomen zichtbaar. Hij pelt een lange stam van 8 meter af, jaarring voor jaarring en laat de noesten in tact. Zo zie je hoe een tientaljaar oude boom in zijn vroege jeugd was. Wonderschoon.

Ja, ik ben wel een bomenfan geworden. Mijn oog ziet gekke bomen. Zoals dat rijtje van wel vijftien, alleen maar stammen lijkt het, bij de ingang van het Pieter Zandtcollege. Wat zijn dit in hemelsnaam voor bomen zo zonder takken?

Maar ook zie ik oude bomen, zoals die dikke zilver-es uit de abelenfamilie aan De Noord op het landje van Rob en Joke Alferink. Zij kochten het in '78, maar toen al stond deze es te pronken. Zou het de oudste boom aan het Ganzendiep zijn? Of dat ijldunne net geplante boompje bij de Trekvaart... wat gaat er allemaal om hem heen gebeuren de komende jaren?

Google op mijn telefoon heb ik vervangen door Ecosia, een zoekmachine die de advertentie-opbrengsten gebruikt om bomen te planten overal waar het nodig is.

Ik kijk anders. Ik kijk naar bomen.

Brigitte Wolthuis
februari 2020